

Центральноукраїнський державний педагогічний університет імені
Володимира Винниченка

Кафедра *філософії, політології та міжнародних відносин*

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

КОНФЛІКТ ЦИВІЛІЗАЦІЙ У СУЧАСНІЙ СВІТОВІЙ ПОЛІТИЦІ
ІІІ НД/ОК 2.1.1.9

Факультети: *історії та права.*

Форма навчання: *денна/заочна*

Кропивницький – 2020-2021 рік

Робоча програма з конфлікту цивілізацій у сучасній світовій політиці для магістрів

Розробник: кандидат політичних наук, доцент кафедри філософії, політології та міжнародних відносин Стадніченко Р.В.

Робоча програма затверджена на засіданні кафедри філософії, політології та міжнародних відносин Центральноукраїнського державного педагогічного університету імені Володимира Винниченка

Протокол від «27» серпня 2020 року № 1

Завідувач кафедри: доцент Харченко Ю.В.

1.

Опис навчальної дисципліни

Конфлікт цивілізацій в сучасній світовій політиці

Найменування показників	Характеристика навчальної дисципліни
Спеціальність:	291 Міжнародні відносини, суспільні комунікації та регіональні студії
Освітньо-професійна програма:	Міжнародні відносини, суспільні комунікації та регіональні студії
Рівень вищої освіти:	другий (магістерський)
Форма навчання:	денна, заочна
Курс:	2-й
Семестр:	1-й
Тип дисципліни:	вибіркова
Кількість кредитів	4
Блоків (модулів)	2
Загальна кількість годин	135
Тижневих годин для денної форми навчання	2
Лекції	20 год.
Практичні, семінарські	14 год.
Лабораторні	–
Самостійна робота	101 год.
Індивідуальне науково-дослідне Завдання: дискусії тематичні (участь, модерація), есе, реферат, аналітичний звіт.	аналітичний звіт.
Вид підсумкового контролю	екзамен
Сторінка дисципліни на сайті університету	
Зв'язок з іншими дисциплінами.	Геополітика, Теорія міжнародних політичних відносин, Глобальна безпека та міжнародні конфлікти; Геостратегія в сучасному світі.

2.

Мета та завдання навчальної дисципліни

Мета:

– Забезпечення фахової підготовки спеціалістів за освітньою кваліфікацією «Міжнародні відносини, суспільні комунікації та регіональні студії»; отримання теоретичних та практичних знань в галузі міжнародних

відносин з акцентом на формування взаємовигідних відносин української держави з країнами світового та регіонального лідерства XXI століття.

Завдання:

- формування системних знань про об’єкт, предмет і методи врегулювання міжнародних конфліктів;
- виховання особистої політичної та громадянської позиції;
- підвищення рівня знань та забезпечення рівня політичної культури;
- забезпечення ціннісно-нормативних підходів до оцінок міжнародних відносин у науково-дослідній та практичній діяльності.

У результаті вивчення навчальної дисципліни студент повинен

знати:

- об’єкт, предмет, теорію міжнародних відносин, принципи врегулювання конфліктів у глобалізованому світі;
- зміст курсу, потрактування ідей та підходів щодо етапів історичного розвитку цивілізацій;
- основні вітчизняні та зарубіжні наукові школи та напрямки вивчення конфліктології, практичного застосування набутих знань;
- причини, структуру, стадії та окремі фази розвитку конфлікту;
- різновиди/типи міжнародних конфліктів;
- теорію управління міжнародними конфліктами;
- засоби врегулювання міжнародних конфліктів;
- специфіку міжнародних конфліктів у сучасних міжнародних відносинах;
- природу, сутність та смисли конфлікту, як сфери міжнародної політики в інтересах незалежності України.

вміти:

- визначати природу міжнародного конфлікту через призму теоретичних узагальнень здобутків вітчизняних і зарубіжних наукових шкіл і напрямків дослідження теорії міжнародних відносин;
- використовувати на практиці методiku системного аналізу міжнародних конфліктів;
- обґрунтовувати пропозиції щодо врегулювання конфліктів;
- визначати стадії розвитку та оцінювати наслідки глобальних конфліктів;
- прогнозувати розвиток та оцінювати наслідки локальних конфліктів;
- розробляти рекомендації щодо подолання конфліктів з метою застереження міжнародного права й безпеки України.

Сформовані компетентності:

- **ІК** Здатність розв’язувати комплексні теоретичні та практичні задачі і проблеми під час професійної діяльності в галузі міжнародних відносин, зовнішньої політики, міжнародних комунікацій та регіональних студій або в процесі навчання, що передбачає проведення досліджень та здійснення інновацій і характеризується невизначеністю умов та вимог.

- **ЗК2** Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.
- **ЗК3** Вміння виявляти, ставити та вирішувати проблеми.
- **ЗК5** Здатність генерувати нові ідеї (креативність).
- **СК1.** Здатність виявляти та аналізувати природу, динаміку, принципи організації міжнародних відносин, типи та види міжнародних акторів, сучасні тенденції розвитку світової політики.
- **СК3.** Здатність аргументувати вибір шляхів вирішення завдань професійного характеру у сфері міжнародних відносин, суспільних комунікацій та регіональних студій, критично оцінювати отримані результати та обґрунтовувати прийняті рішення.
- **СК4.** Здатність аналізувати глобальні процеси та їх вплив на міжнародні та суспільні відносини, політичні та суспільні системи.
- **СК5.** Здатність аналізувати та прогнозувати міжнародні відносини у різних контекстах, зокрема політичному, безпековому, правовому, економічному, суспільному, культурному та інформаційному.
- **СК9.** Здатність виявляти та аналізувати особливості розвитку країн та регіонів, сучасних глобальних, регіональних та локальних процесів, та місця в них України.
- **РН7** Збирати, обробляти та аналізувати значний обсяг інформації про стан та сучасні тенденції міжнародних відносин, зовнішньої та регіональної політики держав.

3. ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Вступ. У контексті фундаментальних культурних відмінностей світових цивілізацій виникає пряма необхідність наукового вивчення і моделювання міжцивілізаційних форм комунікації, а також пошук конструктивних шляхів взаємодії між державами на міжнародній арені. Порівняльний аналіз цивілізацій за результатами досліджень, проведених з початку ХХІ ст., дозволив отримати дані, які можуть стати науково-обґрунтованою базою для передбачення створення ряду об'єднань та альянсів країн світу, а також для моделювання поведінки та розвитку окремих країн світу. За допомогою кількісного і якісного аналізу відмінностей між світовими культурами, з'являється нагода більш критично усвідомлювати причини та витоки конфліктів та знаходити знаряддя для їх врегулювання.

Слід наголосити, що **конфлікт цивілізацій в сучасній світовій політиці** як окремий предмет виконує ряд практичних функцій для оцінки сучасних міжнародних відносин України. Адже протягом розвитку національного суверенітету наша держава зіштовхнулася з серйозними викликами цивілізаційного характеру, що наразі відображається затяжним конфліктом на Сході країни. Формуючи засади зовнішньої політики держави, а також прописуючи концепцію національної безпеки і стратегію національного розвитку необхідно у першу чергу враховувати культурно-цивілізаційні особливості історичного, політичного та економічного характеру розвитку України.

Тема 1. Конфліктологія як складова частина суспільно-політичних наук про сучасні міжнародні відносини.

П л а н

1. Історичний та політологічний підходи до потрактування діалектики розгортання конфліктів у глобалізованому світі.
2. Суть і зміст міжнародного конфлікту як стану міжнародних відносин.
3. Мета, об'єкт та предмет, основні завдання курсу «Конфлікт цивілізацій в сучасній світовій політиці».

Тема 2. Цивілізаційна парадигма історії та теорії міжнародних відносин.

П л а н

1. Філософське та історико-політологічне потрактування феномену цивілізації.
2. Вчення про культуру і цивілізацію О. Шпенглера.
3. Концепція «конфлікту цивілізацій» С. Хантінгтона.
4. Сучасні потрактування цивілізаційного характеру міждержавних відносин.

Тема 3. Типи, функції цивілізаційних та національних конфліктів.

П л а н

1. Типологія та класифікація міжнародних конфліктів.
2. Характеристики цивілізаційного конфлікту як стану міжнародних відносин.
3. Роль національних держав у цивілізаційних конфліктах.
4. Конструктивні та деструктивні функції конфлікту.

Тема 4. Цивілізаційні конфлікти і війни першої половини ХХ століття.

П л а н

1. Формування військово-політичних блоків у переддень Світової війни.
2. Перша світова війна 1914 – 1918 рр., як криза європейської цивілізації.
3. Боротьба західної і східної моделей європейської цивілізації у міжвоєнний період.
4. Друга світова війна та її цивілізаційні наслідки.

Тема 5. Світові конфлікти у другій половині ХХ століття.

П л а н

1. Формування біполярного світу після II Світової війни.
2. «Холодна війна» як протистояння цінностей західної та східної цивілізацій.
3. Карибська криза 1962 року та її наслідки.
4. Розрядка міжнародної напруженості та стабілізація міжнародної системи (початок 1960-х – кінець 1980-х років).

Тема 6. Глобальні конфлікти перших десятиліть ХХІ століття.

П л а н

1. Міжнародні відносини в умовах постбіполярності світу.
2. Релігійно вмотивований тероризм.
3. Інформаційні війни як інструмент сучасного цивілізаційного протистояння.
4. Проксі-війни як прояв міждержавних конфліктів

Тема 7. Концепція втілення безпекової політики в міжнародних відносинах.

П л а н

1. Методи запобігання розвитку й трансформації глобальних конфліктів.
2. Миротворча роль міжнародних організацій (ООН, Рада Європи).
3. Парадигма ліберального миру як подолання цивілізаційного протистояння.
4. Політика стримування й противаг в сучасних міжнародних відносинах.

Тема 8. Концептуальні засади безпекової політики України в постбіполярний період розвитку міждержавних відносин.

П л а н

1. Україна у євроатлантичній безпековій системі міжнародних відносин.
2. Інституційні механізми впровадження політики безпеки.
3. Війна на Донбасі, «кримська весна» як цивілізаційна криза.
4. Виклики для України в умовах європейської та глобальної економічної кризи.

міждержавних відносин.													
Разом за розділом 2	24	14	10										
Усього годин	34	20	14										
ІНДЗ													
ІНДЗ	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Усього годин	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-

5. Теми семінарських (практичних) занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Цивілізаційна парадигма в історії та теорії міжнародних відносин.	2
2	Типи, функції цивілізаційних та міждержавних конфліктів.	2
3	Цивілізаційні конфлікти і війни першої половини ХХ століття.	2
4	Світові конфлікти другої половини ХХ століття.	2
5	Глобальні конфлікти перших десятиліть ХХІ століття.	2
6	Концепція втілення безпекової політики в міжнародних відносинах.	2
7	Концептуальні засади безпекової політики України в постбіполярний період розвитку міждержавних відносин.	2
8	Разом годин	14

6. Завдання для самостійної роботи

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Конфліктологія як складова частина суспільно-політичних наук про сучасні міжнародні відносини.	10
2	Цивілізаційна парадигма історії та теорії міжнародних відносин.	15
3	Типи, функції цивілізаційних та національних конфліктів.	20
4	Цивілізаційні конфлікти і війни першої половини ХХ століття	15
5	Світові конфлікти другої половини ХХ століття.	
6	Глобальні конфлікти перших десятиліть ХХІ століття.	15
7	Концепція втілення безпекової політики в міжнародних відносинах.	15
8	Концептуальні засади безпекової політики України в постбіполярний період розвитку міждержавних відносин.	11
9	Разом	101

7. Методи навчання

Основні форми навчального процесу при вивченні дисципліни «Конфлікт цивілізацій в сучасній світовій політиці»:

- навчальні аудиторні заняття;
- самостійна робота студентів;
- самостійна робота в науковій бібліотеці ЦДПУ імені В. Винниченка, ОУНБ ім. Дмитра Чижевського та мережі Інтернет;
- контрольні заходи;
- підготовка рефератів та повідомлень.

Види навчальної роботи студентів:

- семінарське заняття;
- консультація;
- реферування;
- колоквиум;
- екзамен.

Методи навчання:

За типом пізнавальної діяльності:

- пояснювально-ілюстративний;
- репродуктивний;
- проблемного викладу;
- дослідницький;
- відповідно до логіки пізнання:
- аналітичний;
- індуктивний;
- дедуктивний;

За основними етапами процесу:

- формування знань;
- формування умінь і навичок;
- застосування знань;
- узагальнення;
- закріплення;
- перевірка;

За системним підходом:

- стимулювання та мотивація;
- контроль та самоконтроль.

За джерелами знань:

- словесні – розповідь, пояснення, лекція;
- наочні – демонстрація, ілюстрація.

За рівнем самостійної розумової діяльності:

- проблемний;
- частково-пошуковий;
- дослідницький;
- метод проблемного узагальнення знань.

8. Методи контролю

Оцінювання якості знань студентів, в умовах організації навчального процесу за кредитно-трансфертною накопичувальною системою здійснюється шляхом поточного, підсумкового (семестрового) контролю за 100-бальною шкалою оцінювання, за шкалою ECTS та національною шкалою оцінювання.

9. Поточний контроль

Поточний контроль – це оцінювання навчальних досягнень студента (рівень теоретичних знань та практичні навички з тем, включених до модулів) під час проведення аудиторних занять, організації самостійної роботи, на консультаціях (під час відпрацювання пропущених занять чи за бажання підвищити попереднє оцінювання) та активності студента на занятті.

Поточний контроль реалізується у формі опитування, виступів на семінарських заняттях, експрес-контролю, контролю засвоєння навчального матеріалу, запланованого на самостійне опрацювання студентом тощо.

Форми участі студентів у навчальному процесі, які підлягають поточному контролю:

- виступ з основного питання;
- усна доповідь;
- доповнення, запитання до того, хто відповідає, рецензія на виступ;
- участь у дискусіях, інтерактивних формах організації заняття.
- аналіз джерельної та монографічної літератури;
- письмові завдання (тестові, контрольні, творчі роботи, реферати тощо);
- самостійне опрацюванням;
- підготовка тез, конспектів навчальних або наукових текстів;
- систематичність, активність роботи на семінарських заняттях та під час обговорення конкретних проблем.

Критеріями оцінки є:

усні відповіді:

- повнота розкриття питання;
- логіка викладання, цілісність, системність відповіді, культура мови;

- самостійність суджень студента і творчість мислення, його теоретичний рівень;
- використання основної та додаткової літератури;
- аналітичні узагальнення, вміння робити порівняльний аналіз;
- рівень сформованості і здатності вирішувати комунікативні завдання, визначені в робочій навчальній програмі (організація дискусії із проблемного питання, вміння давати стислі й місткі відповіді опонентам у дискусії, аргументовано захищати свою концепцію і висновки, підводити висновки за результатами дискусії);

виконання письмових завдань:

- розкриття теми письмової роботи;
- логічність, вміння формулювати висновки;
- акуратність оформлення письмової роботи.

Максимальний бал за виступ з питань певної теми модуля на семінарському занятті – 8 балів.

10. Схема нарахування балів, які отримують студенти

Поточне тестування та самостійна робота									Сума	
Розділ № 1			Розділ 2						Екзамен	Підсумкова семестрова
Т. 1	Т. 2	Т. 3	Т. 4	Т. 5	Т. 6	Т. 6	Т. 8			
8		8	8	8	8	8	8	40		

10. Шкала оцінювання: національна та ЄКТС

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка за національною шкалою	
	для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
90-100	відмінно	зараховано
82-89	добре	
74-81		
64-73		
60-63	задовільно	
35-59	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
1-34	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

11. Питання до екзамену

1. Поняття міжнародного конфлікту в ядерну епоху.
2. Визначення та характеристика міжнародного конфлікту.
3. Конфлікт як соціальна реальність.
4. Конфлікт як невід'ємна частина соціальної системи.
5. Поняття міжнародного конфлікту / міжнародної кризи.
6. Класифікація та типологія міжнародних конфліктів.
7. Системні, міждержавні та внутрішньополітичні конфлікти.
8. Теорії міжнародного конфлікту у пост біполярний період.
9. Функціоналізм та міжнародний конфлікт.
10. Динаміка розгортання міжнародного конфлікту.
11. Філософське та історико-політологічне трактування феномену цивілізації.
12. Вчення про культуру і цивілізацію О.Шпенглера.
13. Концепція «конфлікту цивілізацій» С. Гантінгтона.
14. Сучасні трактування цивілізаційного характеру міждержавних відносин.
15. Посередництво в міжнародних конфліктах.
16. Превентивна дипломатія як засіб управління конфліктом.
17. Гуманітарна інтервенція як засіб вирішення конфлікту.
18. «Баланс сил»: визначення і функції.
19. Формування біполярного світу після II Світової війни.
20. «Холодна війна» як протистояння цінностей західної та східної цивілізацій.
21. Карибська криза 1962 року та її наслідки.
22. Розрядка міжнародної напруженості та стабілізація міжнародної системи (початок 1960-х – кінець 1980-х років).
23. Стадія постконфліктної відбудови / врегулювання міжнародних відносин.
24. Роль міжнародних організацій у запобіганні міжнародним конфліктам.
25. Організація Об'єднаних Націй (ООН) як ключовий наддержавний актор у сфері врегулювання конфліктних ситуацій.
26. Роль НАТО як суб'єкта регіональних та надрегіональних миротворчих операцій.
27. Роль ОБСЄ у моніторингу та врегулюванні міжнародних конфліктів.
28. ЄС та його політика безпеки в контексті міжнародного кризового менеджменту.
29. Поняття запобігання конфлікту, його основні форми.
30. Основні форми та прояви миротворчості в рамках інституційної структури ООН.
31. Основні принципи миротворчих операцій ООН.

32. Специфіка миротворчої діяльності регіональних міжнародних організацій.
33. Проблеми пост конфліктного розвитку міжнародних відносин в сучасному глобалізованому світі.
34. Політична реформа та проблема примирення у постконфліктній ситуації.
35. Практичні проблеми врегулювання міжнародних конфліктів сучасності.
36. Становлення міжнародно-правової бази врегулювання міжнародних конфліктів після завершення Другої світової війни.
37. Створення ООН як стратегія просування до безконфліктного міжнародного середовища: утопія та дійсність.
38. Корейська війна 1950-1953 рр. як перша «миротворча» операція та виклик для системи ООН.
39. Специфіка миротворчої діяльності ООН у ході «холодної війни»: Суецька криза 1956 року та початок формування сучасного підходу до операцій з підтримання миру.
40. «Холодна війна» та «проксі-війни» другої половини ХХст.
41. Поняття «проксі-війни» та його зв'язок з концепцією «гібридної війни».
42. Арабо-ізраїльський конфлікт та війна у В'єтнамі як прояви «проксі-воєн» епохи «холодної війни».
43. Афганський конфлікт та поразка СРСР як свідчення підривної сили «проксі-воєн» для сторін протистояння.
44. Специфіка міжнародних конфліктів в останні роки «холодної війни» та в час розпаду біполярної системи міжнародних відносин.
45. Розпад Югославії та серія породжених ним конфліктів (1991-1999).
46. Проблеми міждержавних конфліктів на пострадянському просторі (1990-і роки).
47. Міжнародні конфлікти 1990-х років в Африці, Південній Азії та на Близькому Сході: основні прояви та форми врегулювання.
48. Гео економічна сутність міждержавних конфліктів у 2000-і роки як вияв глобального протистояння Китаю, Російської Федерації у їхніх відносинах із глобальним Заходом.
49. Війна в Іраку (з 2003р.) як чинник підриву репутації США як «світового поліцейського».
50. «Малі» міжнародні конфлікти цього періоду. Війна РФ у Грузії й Україні як форма загострення глобального протистояння 2014–2019рр.

12. Особливості перескладання

У випадку отримання менше 35 балів (FX,F в ЄКТС) за результатами семестрового контролю, студент обов'язково здійснює перескладання, за результатами якого має змогу набрати від **0 до 60 балів**.

Окрім того:

- студент надає виконані завдання самостійної роботи;
- студент виконує комплексну контрольну роботу згідно із формулюванням завдань з тем усіх модулів.

Рекомендована література

Основна

1. Політологія: Підруч. для студ. вищ. навч. закл. / За ред. О. В. Бабкіної, В. П. Горбатенка. — К., 2001.
2. Аксюмов Б.В. Конфликт цивилизаций в контексте восточных глобализационных процессов. – Ставрополь; Изд-во СГУ, 2008. – 312с.
3. Богданович В.Ю., Маначинский А. Я., Бутенко С. Г. Конфликты и войны после распада СССР. – Житомир; «Полисся», 2007. – 440с.
4. Івченко О. Г. Україна в системі міжнародних відносин: історична ретроспектива та сучасний стан. – К.: РІЦ УА ННП, 1997, – 346с.
5. Капітоненко М. Г. Міжнародні конфлікти: навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. – К.: Либідь, 2009. – 352с.

Допоміжна

1. Андрущенко Т. Роль національних держав у цивілізаційних конфліктах // Наукові записки ІПЕНД ім. І. Кураса – Вип. 57. – К., 2017. – С.199–208.
2. Дмитриев А., Кудрявцев В., Кудрявцев С. Введение в общую теорию конфликтов. – М., 1993. – 211с.
3. Капітоненко М. Міжнародні конфлікти. – К.: Либідь, 2009. – 352с.
4. Барановский В. Развитие конфликтов на территории бывшего Советского Союза//Международная безопасность. Ежегодник СИПРИ. – М., 1994. – С. 89 – 115.
5. Данилов Д., Мошес А., Бордачев Т. Косовский кризис: новые европейские реалии. – М.: РАН, Институт Европы, 1999.
6. Камінський Є. Спроба типологізації конфліктів у сучасній системі міжнародних відносин // Дослідження світової політики. – Вип. № 1. – К., 1996. – С. 3 –14.
7. Капітоненко М.Г. Відповідно до силового потенціалу. Форми міжнародних конфліктів: порівняльний аналіз // Політика і час. – №5. – К., 2003. – С.31-38.
8. Капітоненко М.Г. Системний підхід в дослідженні міжнародного конфлікту // Дослідження світової політики. – Вип. 20. – К.: ІСЕМВ

- НАНУ, 2002. – С. 186-194.
9. Капітоненко М.Г. Традиційні міждержавні та внутрішні конфлікти в постбіполярній системі міжнародних відносин // Актуальні проблеми міжнародних відносин. – Вип. 36, част. 2. – К.: ІМВ, 2002. – С.37-43.
 10. Конфліктологія / За редакцією професорів Л. М. Герасіної та М. І. Панова. – Харків: «Право», 2002.
 11. Косолапов Н.А. Конфликты постсоветского пространства и современная конфликтология // Мировая экономика и международные отношения. – 1995– №10 – С.5-17.
 12. Кременюк В.А. Об исследовании международных конфликтов // США – Канада: экономика, политика, культура. – 2001. – № 2(374). –С.45-59.
 13. Лебедева М. М. Межэтнические конфликты на рубеже веков (методологический аспект) // Мировая экономика и международные отношения. – 2000. – №5. – С.31-39.
 14. Лебедева М. Мировая политика. – М.: Аспект-Пресс, 2003. – 351 с.
 15. Лебедева М.М. Трудный путь урегулирования конфликтов // Вестник Московского университета. Серия 18: Социология и политология. –1996. – № 2. – С. 54-59.
 16. Макфарлейн С. Нил. Многосторонние интервенции после распада биполярности // Международные процессы. – 2003. –№1.
 17. Мальський М.З., Мацяк М.М. Теорія міжнародних відносин: Підручник.– К., 2007.
 18. Перепелиця Г. М. Конфлікти в посткомуністичній Європі. – К.: ПЦ "Фоліант", 2003. - 432 с.
 19. Перепелиця Г.М. Генезис конфліктів на посткомуністичному просторі Європи. – К.: Стилос – ПЦ “Фоліант”, 2003.
 20. Политическая конфликтология: Работы российских и зарубежных авторов: Хрестоматия / Под ред. М. Лебедевой и С. Устинкина. – М., 2002.
 21. Солленберг М., Валленштейн П. Крупные вооруженные конфликты // Мировая экономика и международные отношения. – 1996. – №1. – С.11–22.
 23. Тойнбі Арнольд Дослідження історії. – Т. 2. – К.: Основи, 1995. – 406 с.
 24. Финдлей Т. Предотвращение, разрешение вооруженных конфликтов и контроль над ними // Мировая экономика и международные отношения. – 1996. – № 1. – С. 24 - 68.
 25. Boulding K. Conflict and Defense. A General Theory. – New York: Harper, 1962. – 349p.
 26. Deutsch M. The Resolution of Conflict. – New Haven: Yale University Press,

1973. – 429 p.
27. Gilpin R. War and Change in World Politics. in Viotti P, Kauppi M. International Relations Theory. 3rd ed. – Boston: Allyn&Bacon, 1999. – P. 145-153.
 28. Holsti K.J. Peace and War. – New York: Cambridge University Press, 1991. – 379 p.
 29. Huntington S. The Clash of Civilizations and the Restructuring of World Order. – New York: Simon and Shuster, 1996. – 367p.
 30. Levy J. Contending Theories of International Conflict. // in Managing Global Chaos ed. by C. Crocker and others. – Washington D.C.: Institute of Peace Press, 1996.
 31. Maoz Z. Paths to Conflict. – Boulder: Westview Press, 1982. – 273p.
 32. Nye, J. Understanding International Conflict. – New York: Pearson, 2005.
 33. Oswald Spengler Der Untergang des Abendlandes. – Berlin, 1918–1922.
 34. Shelling T. The Strategy of Conflict. – Cambridge: Harvard University Press, 1960. – 309p.

14. Інформаційні інтернет-ресурси

1. Бібліотека он-лайн Readbookz.com. В розділі "Міжнародна економіка" - <http://readbookz.com/>
2. Електронні книги з питань геополітики України та інших <http://www.wiiw.ac.at>
3. Портал "Віденського інституту міжнародних економічних досліджень" - <http://www.kuchma.org.ua/>
4. Сайт Інституту стратегічних оцінок (ІСО) при Президентському фонді Леоніда Кучми "Україна".
5. Сайт міжнародних відносин. <http://www.ipolitics.ru/>
6. Офіційний сайт ООН. <http://www.un.org/ru/index.html>
7. Сайт відділення міжнародного права Інституту Міжнародних відносин. <http://www.iir.edu.ua/>
8. "Україна-Європейський Союз"- офіційний сайт. <http://ukraine-eu.mfa.gov.ua/>